ముంగిట్లో ముత్యాలు

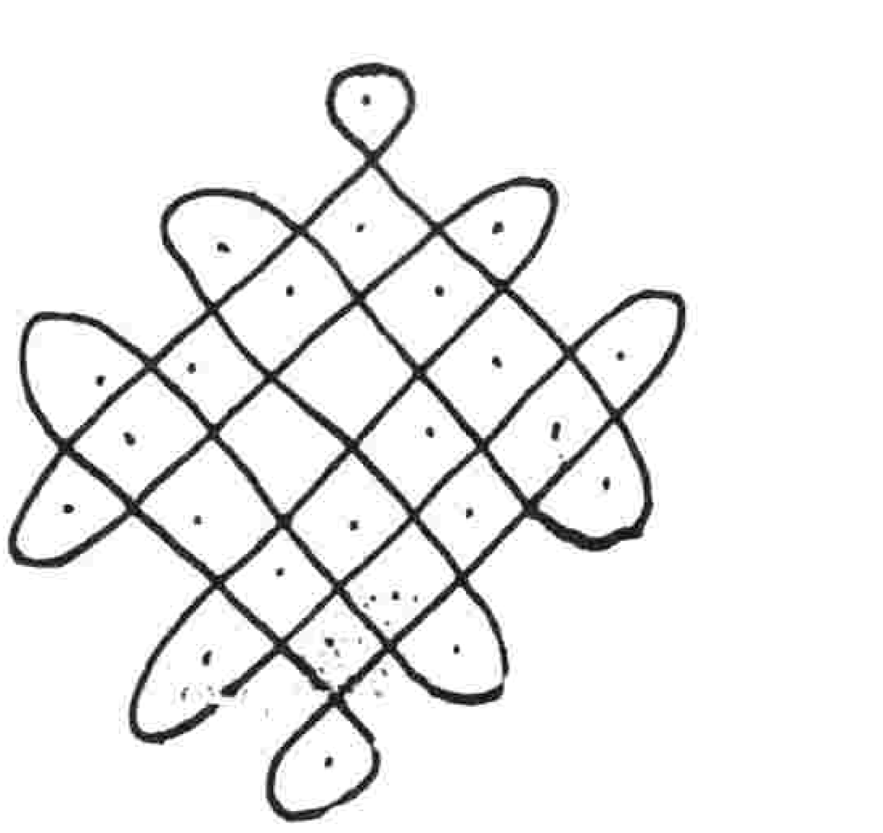

—జలంధర

"అక్షరాలు చదివే ఆడదంటే ఆయనకు ఇష్టం లేదు. ఆయన పేరు రామచంద్రయ్య. ఊరు కోనేటంపేట ఆయన నీ మామగారు ... కనబడితే, నేను గుర్తుంటే నా నమస్కారాలని చెప్పు ...." ఆవిడ గొంతుకలో సన్నటి జీర.

"అరె! వై దిస్ చోకింగ్ ఆంటీ" హెచ్చరింపుగా అంది రంజన...

"ఏమిటిది? మీరు అంతగా అడిగితే తప్పకుండా చూసి వస్తాను ..."

"ప్రామిస్?" టిష్యూతో కళ్లు ఒత్తుకుంటూ చెయ్యి చాచింది చిన్నపిల్లలా మిసెస్ మేరీ అబ్రహాం..

బాబ్డ్ హెయిర్, చక్కటి ఉచ్చారణ వున్న ఆమె వరల్డ్ బాంక్‌లో పనిచేస్తోంది... ఆరోగ్యవంతంగా, చురుకుగా గ్రేస్‌ఫుల్‌గా వృద్ధాప్యాన్ని ఆహ్వానిస్తున్న ఆమె కళ్లు ఎదురుగా వున్న కోడలు రంజనను దాటి, దూసుకుని ఏదో వెతుక్కుంటూ దిగంతాలను దాటిపోతున్నాయి.

ఎక్కడో కొన్ని వేల మైళ్ల దూరంలో వున్న ముక్కు కొండను దాటుకుని, ఒక కుగ్రామంలో వున్న వ్యక్తి గురించిన జ్ఞాపకాలలో జారిపోతోంది ఆమె..

కారణం?! ఆయన ఆమెను అగ్నిసాక్షిగా పెళ్లి చేసుకున్న భర్త ... ఒకప్పుడు ...

అతణ్ణే, ఆ ఊరును, ఆ సాంఘిక నైతిక బంధాలను దాటి స్కాలర్‌షిప్ కోసరం మతం, పేరు మార్చుకుని, తన ఉద్దేశ్యాలకు, అవసరాలకు అందుబాటులో వున్న వ్యక్తితో సెటిల్ అయిపోయింది. యాభయ్యవ పడిలో ఇప్పుడు నో రిగ్రెట్స్....

కానీ ... ఏదో బోర్ .. మొనాటనీ ... స్వేచ్ఛ కోసరం "చదువంటే నా ప్రాణం" అన్న మేరీ ఇప్పుడు తప్పనిసరిగా ఉద్యోగం చేస్తే తప్ప తన ఐడెంటిటీని నిలబెట్టుకోలేని స్థితిలో వుంది ... తమాషా స్థితి అది ... "స్వేచ్ఛ కోసరం కంపల్షన్..."

ఇదంతా అర్థం కాకపోయినా, ఆవిడనే చూస్తూ, ఆలోచిస్తోంది రంజన.

ఆవిడ సెల్ఫ్ మేడ్ పర్సన్ ... తన అత్తగారు ... పదహారేళ్లకు కూడా పదో క్లాసుకు రాకుండా ఇంగ్లీషులో ఈజ్ ఎక్కడ పెట్టాలో, వజ్ ఎక్కడ పెట్టాలో తెలియకుండా చెరుకుగడలు, తంపట వేరిసెనక్కాయలు తినడం, క్రాబిళ్లా ఆటలో గట్టి వాడవడం తప్ప మరొక విద్య తెలియని రాఘవను తండ్రి దగ్గర నుంచి తప్పించి, గొప్ప ఎలక్ట్రానిక్ ఇంజనీర్‌ను చేసిన వ్యక్తి ఈవిడ.. ఆవిడంటే చాలా గౌరవం రంజనకు.

ఆవిడ గతం ... ఈ కాలంలో పెద్ద బాధపెట్టే విషయం కాదు...

భర్తలో అప్పుడప్పుడు చిన్నతనపు జ్ఞాపకాల పలవరింతలకు ఆశ్చర్యపోయేది రంజన. ఇన్నేళ్లు స్టేట్స్‌లో వున్నా ... ఏదీ మర్చిపోలేదతను ... అదే ఆశ్చర్యమనుకుంటే ... తాము ఇండియా వెళుతున్నామని తెలియగానే, ఈవిడ-ఈ "రాక్ ఆఫ్ జిబ్రాల్టర్" వంటి వ్యక్తి కదిలిపోయి, కన్నీరు కార్చి, కోరుతున్న కోరిక వినగానే అదిరిపోయింది రంజన... ఎటో దిగులుగా చూస్తున్న మేరీ కళ్ల వంక చూస్తూంటే, ఏదీ ఆశ్చర్యమనిపించడం లేదు హ్యూమన్ సైకాలజీ తెలిసిన రంజనకు.

కానీ, ఆ బాధలో తమకం, ఏదో పలవరింపు — "ఆయన మీకేం మిగిల్చారని ఈ జ్ఞాపకాలు" చేతులు కట్టుకుని, ఆమెను చదువుతున్నట్లు చూస్తూ అడిగింది.

ఊ — "జ్ఞాపకాలు ... నిజం ... జ్ఞాపకాలే ..." ఉలిక్కిపడుతూ జవాబు చెప్పింది మేరీ ...

"అవ్వంత మధుర స్మృతులు కావనుకుంటానే?!...."

"ఊ! కావేమో?!......" పరధ్యాన్నంగా సోఫా మీద తల ఆనిస్తూ అన్నది మేరీ ... ఒకప్పటి సీతారావమ్మ.

"ఏ జ్ఞాపకానికైనా మాధుర్యం ఆపాదించాలంటే, అసలు మధురిమ తెలియాలిగా? అది తెలుసుకునే లోపల — ప్చ్ ... చాలా జరిగిపోయాయి ... నాకు చిన్నప్పటి నుంచీ కట్టుబాట్లు గిట్టేవి కావు ... నా ఇష్టం వచ్చినట్లు బ్రతకాలంటే, వీళ్లందరికీ లేని చదువు నాకుండాలనుకునే దాన్ని ... మా మేనమామలు అప్పట్లో తంబుచెట్టి వీధిలో నగరంలో బియ్యం వ్యాపారం చేసేవాళ్ళు."

"నగరం అంటే?"

"మద్రాసు" ... నవ్వుతూ అన్నది మేరీ. "అది మహానగరం మా పాలిట అప్పట్లో. అక్కడికి ఎక్కువగా వచ్చేదాన్ని. రిబ్బన్లు, చెంప పిన్నీసులు, హైహీల్స్ చెప్పులు కల్పరంతా మా ఊరికి నేనే తెచ్చాను. జుట్టు రింగులు తిప్పు కోడాలు, సెంట్లు వాడటాలు, నైలెక్స్ కల్పరు — ఇదంతా కూడా దాదాపు నా పుణ్యమే. ఈ పట్నవాసం వాసనతో నాకు మా ఊరు బ్రతుకు బ్రతుకు కాదనిపించేది".

పర్కొలేటర్ ఆన్ చేసి వింటోంది రంజన.

—

తెలుగుదేశంలో ఎక్కువ పెరగకపోయినా, తెలుగుతనం తెలిసిన ఆడపిల్ల రంజన. హయ్యర్ స్టడీస్‌కు అమెరికా వచ్చిన ఆమెను ప్రేమించి

పెళ్లి చేసుకున్నాడు రాఘవ. ఆ పెళ్లికి విపరీతంగా సంతోషించి, ఆశీర్వదించిన మొదటి వ్యక్తి మేరీ....

బాల్యంలోని జ్ఞాపకాలు, యవ్వనంలోవి అనుభవాలు మనిషి జీవితం మీద పడుగు పేకలాగా జీవన విభ్రాంతులు కలిగిస్తాయన్నది తెలిసిన పిల్ల రంజన ... భర్తలో ఆ పలవరింత అర్థం చేసుకోగలదు.

కమిట్‌మెంటు కానప్పుడు బోలెడన్ని సెంటిమెంట్లు మాట్లాడే వ్యక్తి రాఘవ. కానీ, ఈవిడలో ఈ కలవరింత ఏమిటి?!

ఇన్నేళ్ల తరువాత, ఇంత నాగరికత ఇచ్చిన అనుభవం తరువాత,

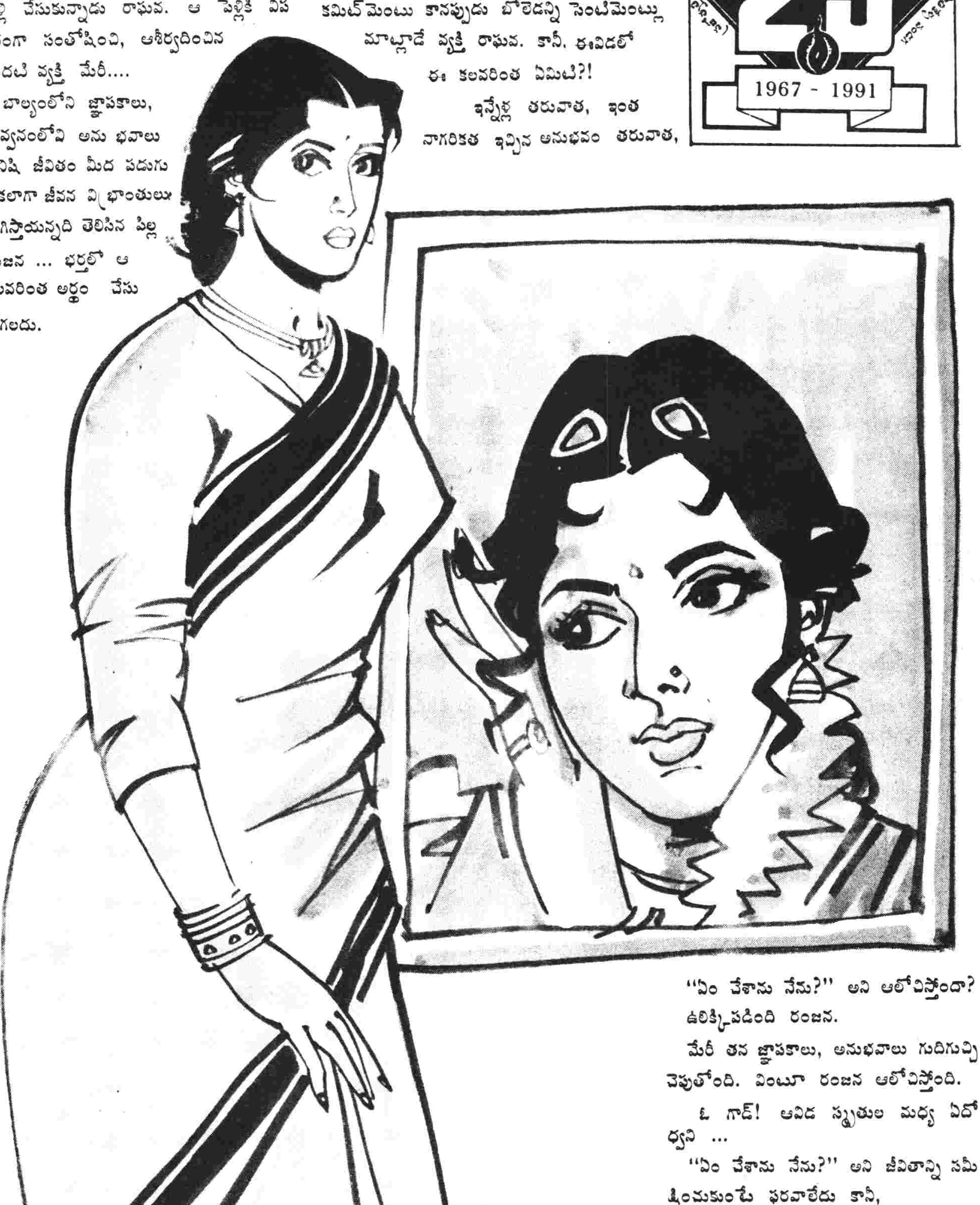

"ఏం చేశాను నేను?" అని ఆలోచిస్తోందా? ఉలిక్కిపడింది రంజన.

మేరీ తన జ్ఞాపకాలు, అనుభవాలు గుదిగుచ్చి చెపుతోంది. వింటూ రంజన ఆలోచిస్తోంది.

ఓ గాడ్! ఆవిడ స్మృతుల మధ్య ఏదో ధ్వని ...

"ఏం చేశాను నేను?" అని జీవితాన్ని సమీక్షించుకుంటే ఫరవాలేదు కానీ,

"ఎందుకు చేశాను ఇలా" అని ఆలోచించే దురదృష్టం ఈవిడకు ఈ వయస్సులో అవసరం లేదు.

మంచో, చెడో "మన మనిషి" అన్న వ్యక్తిని

రక్షించుకోవాలి అంటే, వాళ్లను "గిల్టీ ఫీలింగ్" నుంచి దూరంగా తీసుకువెళితేనే ఆలన, లాలన, పాలనకు అర్థం వుంటుంది...

అందుకే,

"బట్ ... మీకు నో రిగ్రెట్స్ ... కొన్ని విషయాలు ఆలోచించడానికి అందంగా వుండచ్చు.. కానీ అనాగరికంగా మిమ్మల్ని కొట్టి, బాధపెట్టి బానిసలాగా చూసిన మనిషి, మీరు ఎదుగుతానంటే మిమ్మల్ని శతవిధాల ఆపాలని ప్రయత్నం చేసిన వ్యక్తి – అలా ఆయనను తయారు చేసిన ఆ అనాగరికత అవి మీకు జ్ఞాపకాలైతే ఫరవా లేదు కానీ, మిస్ అయిపోతున్నానని మాత్రం ఫీలవకండి ... ..."

"అలా చెప్పాడా రాఘవ నీకు?! లౌక్యుడు వాడు. ఊ! అదీ నేను నేర్పించిందేగా" నిర్లిప్తంగా నవ్వుతూ అన్నది మేరీ.

సగటు మొగవాడిగా, తల్లి చేసిన సాహసాన్ని, తప్పును సమర్థించుకోవడం తప్పనిసరి అయినప్పుడు, తండ్రిని, ఆయన వాతావరణాన్ని చాలా బార్బారియస్‌గా చిత్రీకరించడం తప్ప దారి లేదు రాఘవకు.

"అమ్మా! ఎంత అమెరికాలో వున్నా, మనం ఇండియన్స్‌మి. మన ఐడెంటిటీ పోదు. రాత్రి పది దాకా ఆ తిరుగుళ్లేమిటి? ఆ డేటింగ్‌లేమిటి నీ కూతురికి?" అని సవితి చెల్లెలు మీద జులుం చేసే రకం అతను. అందుకే తనకు నచ్చని విషయాల గురించి చెప్పాల్సి వచ్చినప్పుడు వేరే కోణం నుంచి చూసి, సంతృప్తి పడగలడు ... తల్లి లేచిపోయిన తరవాత ఊరు ఊరంతా తల్లిని దుమ్మెత్తి పోస్తున్నా,

"పిచ్చిది. దాన్నేమనకండి... తెలిస్తే నట్టింట్లో చిచ్చుపెట్టుకుంటుందా? ఎక్కడున్నా సుకంగా బతికిపోనీండి..." అనే తండ్రి గురించి పొరపాటున కూడా బైటకు చెప్పడు రాఘవ. సీతారామయ్య దొడ్డంతా తిరిగి కందువాలో మల్లెలు, పారిజాతాలు కోసుకువచ్చి,

"పారిజాతాలు దేముడికి పెట్టు. మల్లె పూవులు నువ్వు పెట్టుకో..." అని బంగారంలా తోమిన పూజా పాత్రలో పోస్తే,

"నాకేమక్కర్లేదు.." అని హఠంగా ఎడం కాలితో తన్నినప్పుడు,

తన అహాన్ని, పసితనాన్ని ఈడ్చి చెంప దెబ్బకొట్టాడు. నిజమే... కానీ ఆ తరవాత బతిమాలి చీర కొనిపెట్టాడు. సినిమాకు తీసుకెళ్ళాడు.. పదకొండో ఏటే పెళ్ళైన తనకు పసితనపు ముద్దు ఎంత చెల్లించాడని?! ఏదో కావాలని, ఏడ్చి రాగాలు పెట్టిన తనను ఎవరూ చూడకుండా మల్లె పందిరి కింద గుండెల మీద పడుకోబెట్టుకొని జోకొట్టాడాయన. మరి ఇవన్నీ ఎవరికి అర్థమౌతాయి?

పాంజేబు పట్టాలు పెట్టి, పారాణి రాసిన పాదాల్ని పదే పదే తమకంగా చూస్తూ, ముద్దు పెట్టుకున్న అతణ్ణి, ఆ చూపులో ఊపును, ఉప్పెనను ఎలా వర్ణించగలదు?!

ఈనాడు, కాస్ట్లీ విస్కీని, కట్ గ్లాసులో పోసి, ఖరీదైన కార్పెట్ మీద విసిరేసి అబ్రహాం విసిగించి, అల్లరి పెడుతూంటే,

"ఆఫీసులో టెన్షన్ పాపం..." అని సరి పెట్టుకుని బతుకుతోంది.

ఇవన్నీ ఈ రంజనకు, ఈ తన స్నేహితురాలు, కూతురు, కోడలు అయిన ఈ పిల్లకు ఎంతని చెప్పగలదు?!

గాంధీగారి అలవాట్లు

గాంధీగారికి ధూమపానం అన్నా, సురాపానం అన్నా సరిపడదనే విషయం మనం ఎరిగిందే! గాంధీజీ జీవిత చరిత్రను రచించిన లూయీ ఫిషర్‌కు కూడా ఇవి ఇష్టం వుండేవి కావు. గాంధీజీతో సంభాషించేందుకు మన దేశం వచ్చిన లూయీఫిషర్ ఆయనతో మాటల సందర్భంలో ఓసారి ఇలా అన్నాడు "లాయిడ్ జార్జిని (అప్పట్లో ఇంగ్లాండ్ ప్రధాని) కలవడానికి నేను వెళ్లినప్పుడు ఆయన నాకు సిగరెట్ ఇచ్చాడు. అలవాటు లేదని అంటే- పోనీ మధువు స్వీకరించమన్నాడు. అదీ అలవాటు లేదన్నాను. దానికతడు నవ్వుతూ- అయితే, మీకు వ్యసనాలు ఏవీ లేవన్నమాట. నాకు మాత్రం - బయటకు కనబడేవీ, కనబడనివీ చాలా వ్యసనాలు వున్నాయి. అందువల్లనే- డెబ్భయ్ అయిదేళ్ల వయస్సులో గూడా నేను ఆరోగ్యంగా వుండగలుగుతున్నాను! అని అన్నాడు" ఫిషర్ చెప్పిన ఉదంతం విని గాంధీగారు హాయిగా నవ్వారట.

విజాతికి- ఇలా అనేవాళ్ళు గాంధీగారికి సుపరిచితులయినవారిలో చాలామంది వున్నారు.

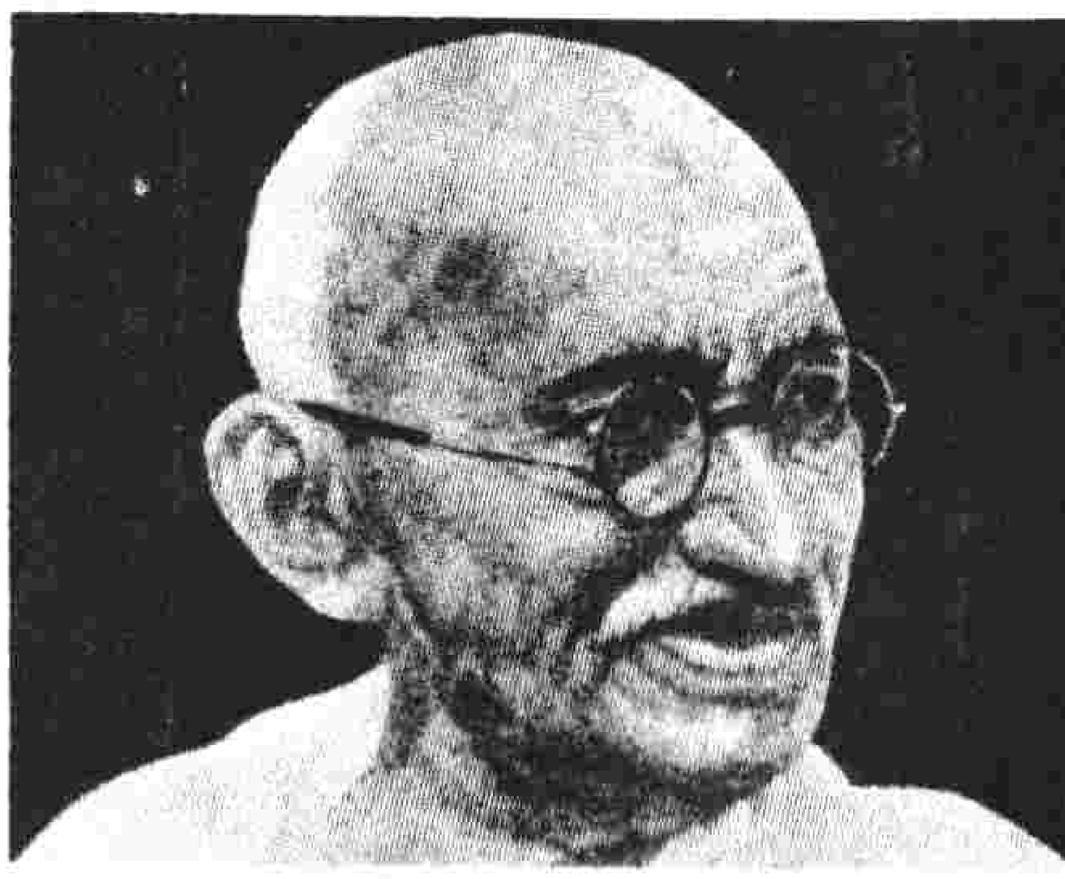

విశ్వకవి రవీంద్రనాథటాగూర్‌కి ఇలాంటి అలవాట్లు లేనప్పటికీ- గాంధీగారు చెప్పే ఆహార నియమాలు ఆయనకు అంతగా ఇష్టముండేవి కావు. గాంధీగారు కాఫీ, టీ, పంచదార ఇవి అన్నీ నిషిద్ధమనేవారు. పంచదారను "తెల్ల రంగులో వున్న విషం" (white poison) అని అనేవారు. పూరీలు తినడం అందునా నేతిలో వేయించిన పూరీలు తినడం మంచిది కాదనేవారు. ఇలాంటి నియమాలు విశ్వకవికి నవ్వులాటగా వుండేవి.

గాంధీజీ శాంతినికేతన్‌కి వెళ్లినప్పుడు విశ్వకవితో గాంధీజీ పూరీలకు సంబంధించి సలహా ఇవ్వబోతే- "ఇరవై ఏళ్ల బట్టీ నేను పూరీలు కావలసినన్ని తింటున్నాను. ఇంతవరకూ నాకు ఏమీ కాలేదు. బహుశా- పూరీలు చాలా 'స్లో పాయిజన్' అయి వుండాలి" అన్నారట ఆయన నవ్వుతూ.

గాంధీగారికి విలాసవంతమైన ఆహారం మాత్రమే కాదు. నివాసం కూడా నచ్చదు. (వార్ధా) ఆశ్రమం దాటి ఆయన ఇతర ప్రాంతాలకు వెళ్లవలసి వచ్చినా- సాధ్యమైనంతవరకూ సాధారణ గృహస్థుల ఇళ్లల్లోనో, బీదవారి వాడల్లోనో నివసిస్తూ వుండేవారు. (అవి ఎయిర్‌కండిషన్ చేయించుకుని కాదు సుమండీ!)

శ్రీ చక్రవర్తి రాజగోపాలాచారిగారు పశ్చిమ బెంగాల్ గవర్నర్‌గా వుండే రోజుల్లో గాంధీజీ ఓ సందర్భంలో కలకత్తా వెళ్లవలసి వచ్చింది. రాజాజీ గాంధీగారిని తన గవర్నర్ బంగళాలో విడిది చేయవలసిందిగా కోరారు. కాని గాంధీజీ ఆ ఆహ్వానాన్ని తిరస్కరించి ఒక చిన్న ఇంట్లో దిగారు. ఇది రాజాజీతో సహా అనేక మంది పెద్దలకు బాధను కలిగించింది. ఈ విషయమై వారు గాంధీజీకి నచ్చచెప్పబోతే అక్కడే వున్న (ఆనాటి) పశ్చిమబెంగాల్ మంత్రి సుహ్రావర్ది (Suhrawardy) "మహాత్మునికి రాజప్రాసాదాలు ఎలా సరిపడతాయి? సామాన్యులతో జీవించడమే ఆయనకు ఇష్టం" అని అన్నాడు.

ఈ సమాధానం విన్న రాజాజీ కొంత ప్రేమ, కొంత బాధ, మరి కొంత ఆగ్రహం మిళితమైన గొంతుకతో-

"అందుకే ఈయన్ని ఆగాఖాన్ ప్యాలెస్ చెరసాలలో బందీగా వుంచారు" అని అన్నారు.

రాజాజీ చలోక్తికి గాంధీజీతో సహా అందరూ నవ్వుతున్నారు.

— కోడూరి శ్రీరామమూర్తి

మెల్లిగా పర్స్‌లో కవరు తీసి ఇచ్చింది రంజనకు.

"ఏమిటిది ఆంటీ?"

"నీ బర్త్‌డేకు గిఫ్ట్ కొనుక్కో - మనకు ఇక్కడ అమ్స్టర్‌డామ్‌లో డైమెండ్స్ దొరికినా, మన దేశంలో లాగా రవ్వ కట్టడం చెయ్యలేరు. డైమెండ్ బాంగిల్స్ తెచ్చుకో.. నువ్వు పెట్టుకుంటే చూడాలని వుంది."

భుజాల మీద రెండు చేతులు వేసి, తనివితీరా తనను చూసుకుంటున్న మహా గొప్పదాన్లా వుండే ఆ పిచ్చితల్లిని చూడగానే కళ్ళ నీళ్ళు తిరిగాయి రంజనకు...

మౌనంగా తలూపింది.

"రంజనా!" మైక్రోవేవ్ ఆన్ చేస్తూ అన్నది మేరీ. తేరుకుని తలెత్తి చూసింది రంజన.

"తప్పకుండా మనూరు వెళ్ళిరా... ఆయనకు ఏం కావాలో చూసిరా..."

"తప్పకుండా!" మాట ఇచ్చింది రంజన.

* * *

కొడుకు, కోడలు అమెరికానించి వచ్చారని, కారు పంపించారని తప్పనిసరిగా వచ్చాడు రామచంద్రయ్య. ఉన్న వాటిల్లో మంచి చొక్కా వేసుకున్నా, ఆ పడవంత చల్లటి కారు హాయిగానే వున్నా, ఏదో ఉక్కిరిబిక్కిరిగా వుంది.

"సీతమ్మలానే వుంది..." కోడలు కాళ్ళకు దణ్ణం పెట్టగానే అనుకున్నాడు కానీ, "ఛీ! దాని పోలిక ఈ బంగారు తల్లికి వద్దు" అనుకున్నాడు వెంటనే.

కొడుకు తన ముందు తలెత్తి మాట్లాడలేక పోవడానికి వచ్చేచ్చినా, రంజన చకచకా ఇంగ్లీషు మాట్లాడ్డం అంత రుచించకపోయినా, పెళ్ళై మూడేళ్ళైనా పిల్లలు లేరే వీళ్ళకు అని విచారించినా, ఆయనలో "మథన" మరేదో జరుగుతోంది.

రంజన ఆయనకు తెలియకుండా ఆయననే గమనిస్తోంది. ఈ పేటి మనిషి చాలా అందమైన వ్యక్తి. పలుకులో పెళుసుంది. కానీ, చేతలో తీపి కూడా వుంది. ఊరి మంచి తెచ్చిన చెరుకు గడలు చెక్కి పెట్టాడు. "మంచి వెయ్యేసుకో అమ్మాయ్. మన గేదెది..." అని కొసరి కొసరి వేయించాడు.

కారు పంపితే అంత ఆత్మాభిమానం కల వ్యక్తి రాడనుకుంది.

కానీ, వచ్చాడు... ఎందుకని?!

బిడ్డ మీద మమకారమా? దాంట్లో, "వాడుట్టి ఎదవ... నిజాయితీ లేని వెధవ?!"

చిట్కాలు

నిద్ర లేవగానే బొప్పాయి పాలు, తేనె నీళ్ళలో కలిపి తాగాలి. రెండు గంటల తర్వాత అర ఉగ్గు గిన్నె ఆముదం, అర ఉగ్గు గిన్నె నిమ్మరసం కలిపి త్రాగితే నులి పురుగులన్నీ బయటకు పోతాయి. ఇంగ్లీషు మందుల వల్ల ఫలితం శూన్యం.

\- శంకరరావు.

అన్న ఛీత్కారం నిర్మొహమాటంగా వుంది. మరి?!

బాపాలాల్ దగ్గర ఆపి డైమండు గాజులకు లక్ష రూపాయలపైన లెక్క పెట్టి ఇస్తూ, చటుక్కున తలెత్తి చూసింది రంజన. పర్సులో నోట్ల వంక చూస్తున్నాయి మామగారి కళ్ళు. డబ్బు అవసరమా?!

ఉలిక్కిపడింది రంజన... ఆలోచనలు అంచనాలను తారుమారు చేస్తున్నాయి. ప్రతి మనిషికీ, ప్రతి వస్తువుకూ, ఏదో ఒక "ఖరీదు" వుంటుంది. డబ్బు, హోదా, పొగడ్త, పేరు, సెక్యూరిటీ — దేనికోదానికి అమ్ముడుపోనివాడు సాధారణంగా వుండడు. ఎక్కడో, "ఇవేవీ ఒద్దు, మనిషి కావాలి, నా మనిషి..." అనుకునే వాళ్ళు మాటికో కోటికో ఒకరుంటారు.

అటువంటివాడు రామచంద్రయ్య అవ్వాలని మానసికంగా ప్రార్థిస్తోంది రంజన.

ఆ సాయంత్రం. . .

"నాకు మీ ఊరు చూపించరూ?" మాటిగా మామగార్ని చూస్తూ అన్నది రంజన.

కాలు మడతేసి, కుర్చీలో కూర్చున్నవాడు, ఒక్కసారిగా పైన కండువా దులిపి లేస్తూ,

"మనూరను... పోదాం ఫా... ఇప్పుడే పోదాం..." అన్నాడు.

ఆ గొంతులో సంతోషం... ఆ కళ్ళల్లో మెరుపు.

* * *

తిరపతికి వెళ్ళే దారిలో నగరికి దరిదాపుల్లో, కొండల మధ్య నిర్మలమైన కోనేరులా వుంటుంది ఆ వూరు 'కోనేటంపేట!'

"అరె... ఆ చింత చెట్లు మీ అవ్వవి కదూ! ఇప్పటికీ అదే చింతపండు వాడతారట ఆమె. నిజమా?" ఉత్సాహంగా అన్నది రంజన. దారి పొడుగునా ఆ పిల్ల ఎక్సైట్‌మెంటును ఏదీ ఆపలేకపోతోంది.

ఆశ్చర్యంగా ఆమె వంక చూశాడు రాఘవ. అతనిలో కూడా చిన్నప్పటి జ్ఞాపకాలు నిద్ర లేస్తున్నాయి.

ఊరు చిన్నదే... ఒక రెండు వందల గడప వుంటుందేమో.. ఏ వృత్తివారికి ఆ వీధి వున్నది.

ఊరు ఊరంతా "రామచంద్రయ్యగారి కొడుకు, కోడలు వచ్చారంటగా..." అని విరగబడి పోయారు జనం.

కారు చుట్టూ చేరారు.

"పిల్లా! మీది అమెరికా అంటనా... ఆ ముగ్గు మాసింది అక్కడే వుందా? అదే... మీ అత్త సీతారామమ్మ ... నా మేనకోడలే అది... కులాసాగా వుందా? పసిడి బొమ్మలా వుండేది... పొయ్యేకాలం వచ్చింది... బారెడు జుట్టు గుళ్ళో అమ్మవారులాగుండేది..."

బిత్తరపోయి చూసింది రంజన ఆ పళ్ళు లేని అవ్వని, గభాల్న ఆవిడ కర్ర జారిపోతూంటే అందించింది.

"కర్ర జారితే ఫరవాలేదులే — తట్టుకోగలను. కాలు జారితేనే కష్టం... పొయ్యేటప్పుడు ఇంటికి వచ్చిపో... పసుపు కుంకుమ పెట్టి పంపిస్తా... ఓరి రాంచంద్రయ్యో ... కోడల్ని పంపవోయ్... ఏమిటూ జాతర? అమ్మోరి కొలుపులా జరగండెహె..." కర్రతో అదిలించి, జనాన్ని చీల్చుకుని వెళ్ళిపోయింది అవ్వ.

కొబ్బరి నీళ్ళు, మజ్జిగ తేట, కమ్మటి కాఫీ ... అడిగే పని లేదు రంజనకు. ఎవరు ఇస్తే వద్దంటే ఎవరు బాధపడతారోనన్న భయం.

అందరి కళ్ళల్లో నవ్వు... ఆనందం... 'ఈ ఊరంతా మంచివాళ్ళేనా?' అన్నట్లు చూస్తుంది ఆమె.

ఎన్నో అడుగుతున్నారు... ఏదేదో చెప్తున్నారు. ఇంట్లో ముసలమ్మలు వంట ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. పడక్కుర్చీలో కూర్చుని, గౌరవంగా ఎదురుగా నిలబడి వున్న జనానికి కొడుకు ఉద్యోగం గురించి చెప్తున్నాడు రామచంద్రయ్య. ఒద్దన్నా ఆ గొంతులో గర్వం... కొడుకుతో పాటు కోడలూ ఉద్యోగం చేస్తోంది. ఆ విషయం చెప్పడం నామర్దా ఆయనకు... అర్థమై నవ్వుకున్నది రంజన.

ఇల్లంతా తిరిగి చూసింది... అక్కడక్కడ క్రాక్‌లిచ్చింది. వెనకాల వంటకు గుండ్రంగా చాలా ఆర్టిస్టిక్‌గా కట్టిన చిన్న గది... దాన్లో

అక్కడక్కడ ఆంటిక్ పీసెస్ లాంటి గంగాళాలు దొర్లించి వున్నాయి. వెనకాల మందారాలు, పారిజాతాలు... గుబురు సంపెంగ కాబోలు మాలి గట్టున కూర్చుని ఊరివారి కబుర్లు వింటోంది.

గోడ మీద గంగానమ్మ కొలుపుకు రాసిన పసుపు చందమామ. ఎరుపు కళ్యాణం బొట్టు.

"ఇదుగో ఈడే మీ అత్తగారు మజ్జిగ చేసేది. మంచి నెయ్యి ఆమెది. ఎంత వెన్న పడేదో... ఇదుగో ఈ గట్టు మీద తలార పెట్టుకుంటూ తిరిగేది. బారెడు జుట్టు. వాళ్ళత్త నైసంగా చిక్కు దీసి, సాంబ్రాణి పొగ వేసి దృష్టి తగులుతుందని కొండె పిగ చుట్టేది. ఎంత ముద్దుగా చూసే వారు ఆ యమ్మను... ఎప్పుడైనా కనబడుతుందా?"

మెల్లిగా తలూపింది రంజన... ముప్పై ఏళ్ల గడిచినా ఈ జ్ఞాపకాలు ఆమెకు సొంతమేనా?

"ఇదుగో ఈ మల్లె అంటు ఆమె పుట్టింటి నుంచి తెచ్చుకున్నది. ఎన్ని చామంతులుండేవో... ఉన్నన్నాళ్లూ ఇల్లు నందనవనం చేసేది."

తులసి కోట వంక చూస్తూ ఆలోచిస్తోంది రంజన. జరిగిన కాలం నాటి నిశ్శబ్ద చిత్రాలు ఆమెకు అర్థంకాని చాలా విషయాలు చెబుతున్నాయి.

"మా ఇంటికి రామ్మా శుక్రవారం పొద్దు... పసుపు కుంకుమ తీసుకుని పోదువుగాని..." నవ్వుతూ పిలిచింది ఒక పెద్దింటి ఇల్లాలు.

అలా అలా అంచలంచలుగా ఇల్లు బజార్లు చూస్తోంది రంజన.

"ఇదుగో ఈ గుళ్లో దీపం ఎప్పుడూ కొండెక్కనివ్వరు తెలుసా? మా వినాయకుడి గుడి ఇది. మొక్కుకో... పండంటి బిడ్డ పుడతాడు." చల్లటి మాట, ఎర్రటి చీర, తెల్లటి పళ్ళు, కాటుక కళ్ళు! ఎవరా అని వెనక్కు తిరిగి ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది రంజన.

"ఓయ్... బత్తుల జీలమ్మరోయ్... ఏనమ్మోవ్... కోడల్ని చూడ్డానికి వచ్చావ్ అయితే..."

ఎవరో పరిహాసంగా అన్నారు. ఆ యాసలో ఏదో మ్యూజిక్ హమ్మింగ్... వెనుకటి జన్మల జ్ఞాపకాల లాంటి ఏదో తీపి... తేరుకుని ఆవిడను చూసింది. ఈవిడకు తనే రకంగా కోడలు?!

చిన్న చిన్న వీధులు దాటుతున్నారు.

"ఆ వీధి చూపించావ్!... అక్కా మా వీధికి తీసురా..."

ఒకర్నొకరు ప్రశ్నించుకుంటూ తీసుకు వెళ్తున్నారు... గట్టిగా పదడుగులు కూడా లేనిది వీధి... నవ్వుకుంది రంజన.

గ్లాస్ నిల్

డాక్టర్: ఏమోయ్ ఎక్కువ నీళ్ళు తాగాలని సైన్స్ పాఠం చదవలేదా? రోజుకు కనీసం ఎనిమిది గ్లాసుల నీళ్ళు తాగాలి నువ్వు...

గోపి: మా ఇంట్లో వుండేవి నాలుగే గ్లాసులంకుల్!

- రామం వీణం, బెంగుళూరు

ఎవరిదో ఇల్లు పడగొట్టి కడుతున్నారులా వుంది... గొప్ప గొప్ప కళా ఖండాలు చెక్కిన దూలాలు ఉసూరుమని పడి ఉన్నాయి.

"మా బిడ్డకు పట్నం వాసన వంట బట్టిందిలే వదినా! ఆడంతే... మనశ్శాంతిగా బ్రతకడు... బంగారం లాంటి ఇల్లు పగలగొట్టి ఆడంబరంగా కడతాడంట..." కొత్తచీర, రవికల గుడ్డ పెడుతూ మొత్తుకుంది ముని రంగమ్మ.

"ఇదుగో ఇక్కడే ఈ గుడి ముంగిట్లోనే మీ మాంగారి చెల్లెల్ని గభాల్న తాళి కట్టి పెళ్ళి చేసుకున్నాడు పెద్దలు ఒద్దన్నా అయ్యవారు. అప్పుడేమైందో తెలుసా? తలంబ్రాలు లేకపోతే తప్పుగా తోసి ముత్యాల సరాలు తెంపి పోసింది మీ ముత్తవ్వ.

తా నచ్చినవాడ్ని ఎన్నుకుంది తప్పేముందని తండ్రికి ఎదురు తిరిగి రామచంద్రయ్య బలవంతంగా ఇద్దర్నీ గృహ ప్రవేశం చేయించాడు. అప్పుడు మీ ముంగిటి నిండా ముత్యాలే..." పకపకా నవ్వుతూ ఒకరి మాటలో ఒకరు కలుపుతూ, కల్లా కపటం లేకుండా చెపుతున్నారు ఇల్లాళ్లు.

ముంగిటి నిండా ముత్యాలు... ఏం ఊరిది?! నిజమే... పచ్చి పేడ, ఎర్ర మన్నుతో తాపీ పనివాడంత అనుభవంతో అలికిన అరుగులు, అలా అలికితే దోమ, ఈగ రావట. ముంగిట్లో ఎర్రమన్ను గీతల మధ్య ముగ్గులన్నీ ముత్యాల్లాగానే వున్నాయి రంజనకు. ఆ ముగ్గులు, ఆ శుభ్రత ఆ ఊరు స్త్రీ ధనం! ప్రతి ఇంట్లో విచిత్రంగా గోడకు చెక్క కొట్టి దేముళ్ళను అమరుస్తారు. పసుపు, కుంకుమ, రంగవల్లులు, పంచ ముగ్గులు, ఎర్ర నీటిలో మెరిసిపోయే జంట దీపాలు ... పన్ని కల్లు మీద సైకతలింగం పెట్టి తెల్లవారు ఝామునే లేచి వ్రతం చేస్తారు ఆడ వాళ్ళు. శుభ్రత, శుచి, భక్తి, శ్రద్ధ... భగ వంతుడు ఏనాడో కిక్కిరిసిపోయిన కోరికల గుళ్లో నుంచి పారిపోయి కోనేటంపేటలో కాపురం పెట్టాడనుకుంది రంజన.

ఇంటికొక జాకెట్టు బట్ట, తాంబూలం, మెరుస్తున్న పసుపు పాదాలు, వెనకాల ఊరేగింపులా జనం. ప్రతి ఒక్కరూ "అక్కా" అని నోరారా పలకరిస్తున్న ఆ ఊరిలో కోనేరు కూడా "నన్ను చూడవూ?" అని పలకరిస్తున్నట్లే వుంది.

"ఈ కోనేర్లో ఎన్ని రోజులు స్నానాలు చేశాను? నాన్న చిన్న గోచీ పెట్టి ఈత రావడానికి కోనేట్లో పడేసేవాడు. ఎంత హాయి. అప్పట్లో చుట్టూ వెదురు పొదలుండేవి. పాములు గూడా మా సందడికి పారిపోయేవి..." చెప్పాడు రాఘవ.

'ఆ గాలి, నీరు మేను సోకంగానే కొత్త ఉత్సాహం వచ్చింది అతనికి. చాలా ఆర్టిఫిషియల్‌గా అతికించుకున్న గంభీరత ఎగిరిపోయింది.

"మీ అత్తగారు ఈ ఊరు ఒదిలిపోయిన సంవత్సరమే అమ్మవారి నోరు ఎవరో మాంత్రికుడు కట్టేశాడమ్మా!"

"అదేమిటి? అమ్మవారు ఊరుకుంటుందా?"

"పేరు, రూపం ఏర్పడగానే దేవతైనా కాలానికి, మంత్రానికి కట్టుబడాలిగా తల్లీ! ఇంట్లో మందారాలన్నీ తెచ్చి, మాల కట్టి అమ్మకు వేసేది మీ అత్తగారు. పెళ్ళాం పూల పిచ్చితో ఎండలో వస్తుందని, మమ్మల్ని అదిలించి, తెల్లవారు ఝామునే గుడి తెరిపించేవాడు మీ మామగారు... అవ్వో రోజులు..." పూజారాయన మాట్లాడుతున్నాడు.

విగ్రహం మౌనంగా వుంది... ఆమె కూడా ఆ ఊరి ఆడబడుచు కిందే లెక్క జనానికి...

"ఎందుకలా చేశారు అమ్మవార్ని?" కుతూహలంగా అడిగింది రంజన.

"ఎందుకా? ఈ తల్లి శక్తి గల దేవతమ్మా! ఈమె వుండే చుట్టుపక్కల చేతబడులు, చిల్లంగులు పని చెయ్యవు... అందుకే, ఈవిడను నిర్వీర్యం చేస్తే కానీ, వారి ఆటలు సాగవని..."

ఆలోచిస్తోంది రంజన. డివైన్ మాగ్నటిక్ ఫీల్డ్, ఎలక్ట్రో మాగ్నటిక్ ఎనర్జీ ఫీల్డ్స్ తెలియని వ్యక్తి కాదు ఆమె.

పూజారి గారి భార్య జనాన్ని అదిలించి లోపలికి తీసుకువెళ్లింది.

"మీ అత్తగారు ఊరు దాటగానే 'నువ్వు మగాడివి కాదు కనుకే అది ఊరు దాటింది, అసలు ఆ కొడుకు మాత్రం నీకే...' అని జనం అడ్డగోలుగా మాట్లాడారని ఛాలెంజిగా ఈ బత్తుల జాలమ్మను చేరదీశాడు మీ మామగారు. ఆయమ్మా ఆయన్నే నమ్ముకుంది. ఆయన మీ అత్తగార్ని మర్చిపోలేదు ఏనాడూ... ఆ ఇంట్లో జ్ఞాపకాలన్నీ ఆవిడవే..."

అన్నీ వింటూ ఆలోచిస్తోంది రంజన. మాటల్లో పెట్టి ఊరి వారి నుంచి చాలా వివరాలు సేకరించింది.

డ్రైనేజ్ లేకపోయినా, మురుగు దొడ్లు ఊరికి దూరం కనుక ఊళ్లో ఇన్ఫెక్షన్ లేదు. శుచి, శుభ్రతా ఆచారం పేరుతో అక్కడ అలవాటుగా బ్రతికి వున్నాయి. చిన్న స్కూలు, ఎవరో మహానుభావుడు మంచి నీటి బావికి మోటారు పెట్టించి ఊరుకు ఉపకారం చేశాడు. పట్నం వాసన 'పల్లె పట్టు' దగ్గర ఆగిపోయింది.

పసిపిల్లలా, అమ్మవారు పారు వేటలా ఊరంతా ఊరేగింపుగా తిరిగింది రంజన. తిరిగి ఇంటికి వచ్చేటప్పటికి తలెత్తి చూసింది.

వాకిట్లో చేతులు కట్టుకుని చూరు కింద నుంచి ఆమెనే చూస్తున్నాడు మామగారు. ఆమె చూడగానే చటుక్కున తల తిప్పి,

"సుబ్బక్కా... కోడలికి ఎర్ర నీళ్ళు తీసి పొయ్యి..." అని పై కొంగు మలుపుతూ రోడ్డెక్కాడు.

ఆ చూపులో విలువు, ఆశీర్వచనం, ఆప్యాయత, గుర్తింపు-

కళ్లు చెమర్చాయి రంజనకు.

వాకిట సింహద్వారం వస్తున్నప్పుడు హడావిడిలో గమనించలేదు. శ్రీరామ జననం నుంచి పట్టాభిషేకం దాకా చెక్కుంది.

శాన్‌ఫ్రాన్సిస్కోలో తమ ఇంట్లో వెయ్యి డాలర్లతో కొన్న "ఏంటిక్" గుర్తుకు వచ్చింది.

"అసలు ఈ ఊరు, ఈ ఇల్లు, ఈ మనుష్యులు అంతా ఆంటిక్ పీసెస్. ఆ దేశంలో కేవలం 50, 60 ఏళ్ల నాటి కల్చర్ ప్రిజర్వ్ చెయ్యడానికి అంతగా అవస్థ పడతారు. మరి ఈ ఊరు చరిత్ర ఎంతండీ?!" భర్తతో అన్నది.

అన్నం తింటూ తలెత్తి చూశాడు మామగారు. ఆ కళ్ళల్లో మెరుపు, సన్నటి నవ్వులో గుర్తింపు.

గోడకానుకుని దూరంగా కూర్చున్న రంజనకు ఈ అనుభవమంతా తమాషాగా వున్నది.

"అమ్మవారి కొలువు లెత్తాలని, పుష్పగిరి స్వాముల్ని పిలిచి తిరిగి ప్రాణ ప్రతిష్ట చేయించాలని అయ్యకు ఆశమ్మా! ఊరందరికీ అన్నదానం చెయ్యాలట... పదివేల ఖర్చు... పంటలు సరిగా లేవు. ఊరి మీద మమకారంతో ఏ ఊరు సంపాదనకూ ఆశపడలేదు. తృప్తి పడ్డాడు. ఇక్కడే బ్రతికాడు... ఆ మా తల్లిని ఒక్క గడియ కూడా మర్చిపోలేదమ్మా!"

బత్తుల జాలమ్మ చెప్తోంది.

మెల్లిగా ఒడి విప్పి "అమ్మోయ్... పట్నం పిల్లవి. అమెరికా దానివి. వేసుకుంటావో లేదో కాని, కులం ఒప్పుకోకపోయినా కోడలివే నాకు... వేసుకుంటావా తల్లీ!"

"ఏమిటి?" ఇంతింత కళ్లతో అడిగింది రంజన.

మెల్లిగా ఒణుకుతున్న చేతుల్తో సిగ్గుగా, బెరుగ్గా తీసింది పొట్లం ఒళ్లోంచి.

గాజులు-ఎర్రటి మరకతపుపొడితో చేసినట్టున్న గాజులు. కళ్లంబడి నీళ్ల తిరిగాయి రంజనకు.

అత్తగారు కొనుక్కోమన్న డైమండ్ గాజుల పక్కనే తొడుక్కుంది ఎర్రటిగాజులు. చెయ్యి పదిసార్లు గలగలలాడించి చూసుకుంది. చటుక్కున చేతులు ముద్దుపెట్టుకుని, మెటికలు విరిచి దృష్టి తీసింది బత్తుల జాలమ్మ. ఆమె కళ్లలో తృప్తి, పెదవిలో ఒణుకు.

'తనను నేను ఏక్సెప్ట్ చేశానన్న తృప్తా ఇది?! ఆఖరికి మనిషికి ఏం కావాలి? ఈ కాస్త 'తను' అన్న గుర్తింపా?!'

మరొకసారి ఆలోచిస్తూ ఇల్లంతా తిరిగింది రంజన. అన్ని లక్షల మైళ్ల దూరంలో వున్న అత్తగారి పలవరింపు ఆ ఇంట్లో ప్రతి అణువులోనూ ప్రతిధ్వనిస్తోంది.

'అందుకే ఆంటీ అంత తలుచుకునేవారు...' అనుకుంది.

గట్టిగా బిగించి వేసిన జడ, పూవుల ముడుపు, వెనక అద్దం, పెద్ద బొట్టు విశృంఖలంగా నవ్వుతున్న కళ్లు కాళ్లకు కడియాలు, పాంజేబుపట్టాలు... ఇవన్నీ అలంకరించిన చాలా పెద్దసైజు అత్తగారి ఫోటో వుంది పూజగదిలో ఇవతలి గోడకు. అడుగున వంకర టింకర అక్షరాల్తో కుంకుమ రంగుతో,

"నా సీతారావుమ్మ" అని రాసి వుంది.

కళ్లనీళ్లు తిరిగాయి రంజనకు.

మేరీ అబ్రహాం, వర్ల్డ్ బాంకు ఎంప్లాయీ చాలా ధనవంతురాలు, ఏం పోగొట్టుకున్నావని తన 50వ ఏట పలవరిస్తోందో అర్థమైంది రంజనకు.

* * *

"ఒక యాభైవేలు మామగారి పేర బాంకులో ట్రాన్స్‌ఫర్ చేయించండి. పక్కన రెండెకరాల పొలం, మన పొలానికి కలిసేది బేరానికి వచ్చిందిట. ఆయన పేర రిజిస్టర్ చేయించండి. ఇల్లు కూలిపోతోంది... బాగు చేయించి, అమ్మవారికి కొలుపులు ఎత్తడానికి 'సరే' అనండి" భర్తతో మెల్లిగా మాటలు పేర్చి చెపుతోంది.

"ఛా! ఛా! ఎందుకు వేస్ట్? నువ్వు కూడా ఏమిటి రంజనా?! ఈ కూలిపోయే ఇల్లు ఇంకేం బాగు చేయించగలరు!? మద్రాసులో ఫ్లాట్ కొనిపెడదాం కావాలంటే... వేస్ట్- సుద్ద వేస్ట్-"

"హా! వేస్ట్... ఆ పదానికి అర్థం ఏమిటో తెలుసా మనకు? ఇండియా నుంచి గ్రనైట్ తెప్పించుకుని అక్కడ ఇల్లు కట్టించారు. అక్కడ మీకు మీ అమ్మగారి జ్ఞాపకాలున్నాయా? చిన్నప్పటి కలలున్నాయా? మీ నాన్న తాలుకు వ్యక్తిత్వపు నీడలు వున్నాయా? అవి ఎంత ఖరీదు?! ఎవరో ఊళ్లోవాళ్లు చూడ్డానికి, మెచ్చుకోడానికి బ్రతికాం ఇన్నాళ్లా..."

"అంటే?" అర్థం కానట్టు అన్నాడు రాఘవ.

"ఇదుగో... ఈ చేతి గాజుల ఖరీదు దాదాపు లక్ష రూపాయలు దాటింది. ఇది ఒట్టి అలంకారం... స్టేటస్ సింబల్. కానీ అందులో పదివేలు, జస్ట్ టెన్ థౌజండ్ ఈ కూలిపోతున్న జ్ఞాపకాల తీయదనం నిలబెట్టగలదు. నాన్నకు కావల్సింది ఇవ్వగలదు..."

"సరే! నీ ఇష్టం... పొలం కొనడం, ఇల్లు రిపేర్ చేయించడం నాకొక లెక్క కాదు. కానీ, అమ్మవారి కొలుపులనీ, అన్నదానాలు చేయించడమనీ వేస్ట్ చెయ్యొద్దమ్మ... అర్థమైందా?" ఎటో చూస్తూ అన్నాడు రాఘవ.

అతను ఎంత లొక్కుడైపోయాడంటే, అతని మంచి ఆలోచనకు కూడా మరొకరి సపోర్టు

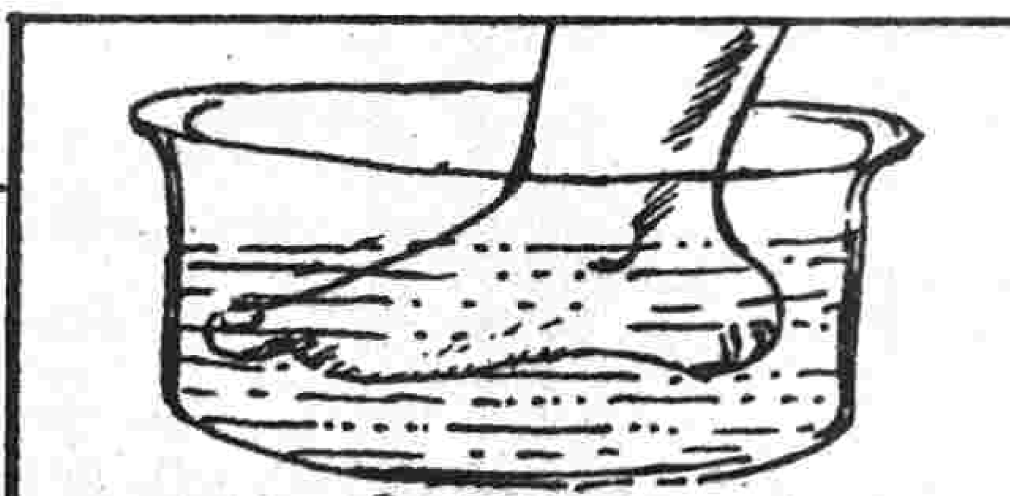

చిట్కాలు

కాళ్ళ పగుళ్ళున్నవారు కాళ్ళను పదిహేను నిముషాలపాటు గోరువెచ్చటి నీళ్ళలో వుంచాలి. ఆ తర్వాత 20 శాతం శాలీ సిలికామ్లం ఆయింట్‌మెంట్‌ను పగుళ్లలో వుంచితే పగుళ్ళు నయమవుతాయి.

– ఉష

వృత్తాంతం

హైందవ పద్యానికి అతికిన అయిదవ పాదాన్ని నేను
వృత్తం వెలుపలే
ఉత్త వచనంలా పరిభ్రమించిన నాకు -
మరణమెప్పుడూ పునరావృతమే

మానెకు నోచుకోని గానుగెద్దును నేను
వృత్తలేఖినిలోని
పెన్సిల్ ముక్కలా అరిగిపోయిన నాకు -
వర్తమానమెప్పుడూ చెరిపేసిన గతమే

అంకెలకు విలువ నిచ్చిన గుండు సున్నాని నేను
మొత్తాల కుడి ప్రక్కలో
సంఖ్యా మానభంగానికి గురయిన నాకు -
ఎడమెప్పుడూ కడుపులో రగిలే ఖాళీతనమే

చంద్ర మండలమ్మీద మానవుడు పాదం మోపినట్లు
నేనిప్పుడు కొత్తగా
వృత్తంలోపల అడుగులు నాటుతున్నాను

చెరువుకున్న గుండ్రటి గాజు ముఖమ్మీద
నేనొక రాయి నేసి
వృత్తాలను మింగే వృత్తాలను కలగంటున్నాను
కాకతీసిన డప్పు మీద శబ్ద తరంగం వికసించినట్లు
కత్తులకు సానపట్టే
చక్రం మీద నిప్పు పువ్వుల్ని పూయిస్తున్నాను

— సతీష్ చందర్

కోరుకునేటంతటి బలహీనుడైపోయాడు... 'ఇతడు బ్రతికేది ప్రాక్టికల్ మనుష్యులుండే అమెరికా కాబట్టి సరిపోయింది... ఇటువంటి వాతావరణంలో వందిమాగధుల మాట విని ఎన్ని వంకరదారులు తొక్కేవాడో కదా' అనుకుంది రంజన.

ఇవన్నీ అక్కడ గమనించలేకపోయినా, ఇవ్వాళ నిజాయితీ వర్షిస్తున్న ఈ వాతావరణంలో స్పష్టంగా తెలుస్తోంది ఆమెకు. నవ్వొచ్చింది.

"మనమెవరం ఒద్దనడానికి? దేవతకు, ఈ ఊరికి మన కుటుంబానికి వుండే అనుబంధానికి మన దొవేషను ఇది అంతే. ఊరుదాటిపోయిన ఈ దేవత తిరిగి ఎలాగూ రాలేదు... అమ్మవారికైనా ప్రాణప్రతిష్ట జరగనివ్వండి..." అత్తగారి ఫోటో చూస్తూ భోరుమంది రంజన.

"రంజనా! ఏయ్... ఎందుకంత సెంటిమెంటల్ అయిపోతున్నావు? ఏమైంది నీకు?" దగ్గరగా వచ్చి కుదుపుతూ అన్నాడు రాఘవ...

తల్లి ఫోటో పక్కన చిన్నప్పుడు వల్లపూసలు, మామిడిపిందలు, పిగ్గులిళ్ల మొలతాడుతో ఒక చిన్న బాబు ఫోటో వుంది... రాఘవది... ఆ పక్కన శుభ్రంగా తుడిచిన ఉయ్యాల వుంది. అది అతను పసితనంలో ఊగింది...

"ఏమిస్తే మనకు జ్ఞాపకాలు దొరుకుతాయండి?! ఆ ప్రపంచంలో ఎవరు మనమంచి ఏం ఆశించకుండా, కేవలం మన జ్ఞాపకాలతో బ్రతికేది? ఈ జన్మలో లౌక్య ప్రపంచంలో మొగవాడికి ఆడవాళ్ల గుండెల్లో ఉప్పెనలు అర్థం కావండీ... అందుకే మాకు చాలా అర్థమౌతాయి..."

కన్నీళ్లు తుడుచుకుంటూ అన్నది...

"ఆయనకు తప్పకుండా ఏం కావాలో చూపిరా... ప్లీజ్..." అక్కడెక్కడో కొన్ని వేల మైళ్ల దూరంలో వున్న మేరీ అబ్రహాం రూపం మార్చుకుని ఫోటోలో నించి వేడుకొంటు న్నట్లనిపించింది రంజనకు.

"ఓకే. డన్... నీ ఇష్టం... ఎమోషనల్ అవకు... అందరూ చూస్తారు... కమాన్... అదుగో ఎవరో వచ్చారు..." అంటూ హడావిడిగా జుట్టు సర్దుకుంటూ బైట వాకిలివైపుకు వెళ్లాడు రాఘవ.

"అమ్మాయ్"

ఆ పిలుపులో లక్ష అర్థాలు వినిపించాయి. తలెత్తి చూసింది.

మామగారు... గుమ్మానికి ఆనుకుని చూస్తున్నాడు...

"అక్షరాలంటే నాకు అసహ్యం... ఆ చదువిచ్చిన నాగరికతే నా భార్యను నాకు దూరం చేసింది అని నేను భ్రమపడేవాణ్ణి... అందుకే నీ మొగుణ్ణి కూడా చదివించలేదు... కానీ ఇప్పుడు అర్థమైంది... నువ్వు నిజంగా చదువుకున్నదానివి తల్లీ... చిన్నదానివి, నా బిడ్డవు.... నీకు నమస్కరించాలనిపిస్తోంది. కానీ... చెయ్యను.... ఆయుః క్షీణం..."

గావంచాతో కళ్లు ఒత్తుకుంటున్నాడు ఆజానుబాహువూ, పౌరుషవంతుడు, ఆరడుగుల అరవిందదళాయతాక్షుడు అయిన ఆ పల్లెటూరి కామందు...

ఆ ఇద్దరి మధ్య ఏర్పడిన అద్భుతమైన నిశ్శబ్దం వాతావరణంలో పార్టికల్స్ ఛార్జ్ చేసి ఆమెకు ఆయన పాత జీవితాన్ని సినిమాలా చూపిస్తోంది... ఎంత ప్రేమించాడామెను? ఎంత దుఃఖం ఆ గుండెలో దాచుకుని తడిలేని ఎడారిలా కనబడుతున్నాడు?!

"అమ్మా!"

తత్తరపాటుపడి "ఆ!" అంది ఆ పిలుపులోని మాధుర్యానికి...

"సీతారావుమ్మ బావుందా?"

ఒక్కసారిగా ఏదో కరుడుగట్టిన స్తబ్దత, గుండెల్లో గూడుకట్టుకున్న నిరాశ ఫటేలున పేలిపోయినట్లైంది. తత్తరపాటుతో

"ఆ! మీకు నమస్కారాలని చెప్పమన్నారు..." ఒంగి ఆయన కాళ్లకు నమస్కరిస్తూ అన్నది రంజన.

ఆయన కన్నీరు, ఆమె కన్నీరు... జాలు వారి మనసు ముంగిట్లో ముత్యాలుగా, ఆ ఇంట జ్ఞాపకాలై నిలిచిపోతాయా?! ఏమో...

కాలమే చెప్పాలి మరి. ●